

Siðsøga

Óli Jacobsen

Óssur Debes 6. partur

SÁ SKIP VERÐA BUMBAÐ OG SØKT UNDIR KRÍGNUM

Nú verður hildið áfram við frásögnini hjá Óssur Debes. Undir krígnum sá hann Lincoln City verða sòktan og Caroline Thorden verða bumbaða

Í seinasta parti greiddi Óssur frá tí, hann minnst frá bretsku hersetingini av Føroyum í 1940. Her greiður hann frá nøkrum av hendingunum hesa tíðina, har hann var eygnavitni.

Sá Lincoln City verða sòktan

Ein av teimum hendingum, eg best minnst, var tá ið »Lincoln City« var bumbaður á Havnarvág. Tann 20. februar 1941 var eitt rættiligt álop framt í Havnini móti oljutangunum og móti armeraða bretska trolaranum Lincoln City, sum lá á Havnarvág. Tað var kavaveður, og vit abbatrøðdreingir spældu á Frúutrøð aftan fyri barakkirnar, tá ið vit sá tvey týsk flogfór koma lágt inn yvir Velbastaðháls, tað fleyg beint uppi yvir okkum. Eg kann minnst, at eg legði meg á ryggin og týðuliga sá hagakrossin undir veingjunum.

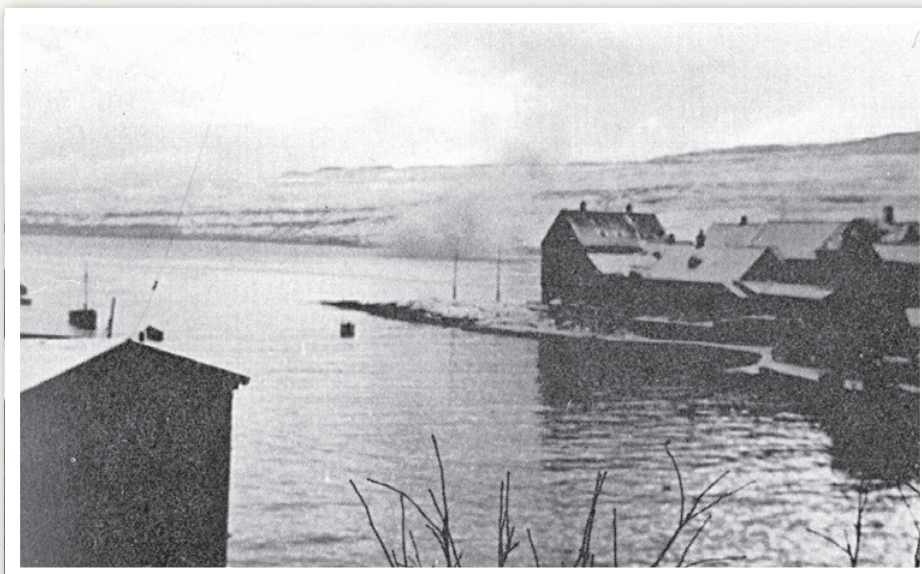
Bretar skutu eftir flogfarinum við maskinbyrsum. Tíggjunda hvør kúla lýsti, so eg sá týðiliga eldstrálunar eftir flogfórnum. Annað av flogfórnum kom aftur og bumbaði trolaran, sum lá á vanni. Vit hoyrdu brestin, tá ið trolarin varð raktur. Vit runnu oman ímóti Skansabrekki. Tá var bert brúgvinn og skorsteinurin undan á trolaranum, og vit sá menn flóta á sjónum. Stutt eftir sákk hann.

Næmingar á Navigatiónsskúlanum sá eisini hendingina. Teir flotaðu bát í Álakeri, róðu út og bjargaðu fleiri monnum. Tað sama gjørdur nógv onnur. Tískil eydnaðist at bjarga 19 av teimum 27 monnunum. Bretska yvivaldið takkaði seinni føroyingum fyri tann skjóttleika teir vísu at koma hesum monnum til hjálpar.

Hetta flogfarið varð løtu seinni rakt av bretska loftverjuni, og tað neyðlendi á Gøtuvík. Her var manningin hepnari enn á Lincoln City. Hon var øll bjargað av gøtumonnum og seinni send til Bretland.

Sá eisini Caroline Thordén verða bumbaða

Eitt annað serligt minni var bumbingin av Caroline Thordén, eitt finskt farmaskip, ið var komið úr Amerika. Hon var seinrapartin 26. mars 1941 stódd mitt millum Tjørnunes á Nólsoynni og Kirkjubønes, tá ið sirenan fór at íla. Vit sá tvey týsk flogfór flúgva yvir

Her er Lincoln City sokkin. Enn sæst rokið av honum.

skipinum. Annað tveitti tvær bumbur, báðar brustu við síðuna av skipinum, sjórokið stóð høgt upp. Aðru ferð rakti tað heldur ikki. Nú kom flogfarið triðju ferð. Tað tveitti tvær bumbur, ið báðar raktu aftarlaga á skipinum. Hesa hending sá vit úr vindeyganum á stóra-kamari. Tað var sum at vera í biograf, vit sá skilliga bumburnar, tá ið tær fullu, og sjórokið, roykin og eldin, tá ið skipið var rakt.

Eitt fólk doyði í hesum tilburði. Caroline Thordén varð seinni bumbað aftur. Hon varð sleipað norður í Sundalagið, har hon aftur varð bumbað av týskum flogfórnum. Seinni varð vrakið sleipað til Kirkwall.

Tað kann kanska verða nevnt í hesum sambandi, at tveir mánaðir seinni varð kompaniskipið Josefine Thordén bumbað nærindis Føroyum. Tá komu 15 mans ikki aftur. Minnispláta fyri hesar og aðrar finnlendingar er sett upp í kirkjugarðinum við Velbastaðvegin.

Bumbing í Marknagili

Í sama viðfangi, sum Caroline Thordén var bumbað varð eisini bumbað á Marknargilsleiðina, frá Oyggjarvegnum oman í Mattalág. Flogfarið slepti triggjar bumbur. Eg síggi tað fyri mær enn. Tað var sum triggir starar, ið flugu niðureftir. Trý stór bumbukratur vóru

har tær fullu. Eitt teirra var 30-40 alin vítt og einar 20 alin djúpt.

Pápi, sum í 1928 varð settur sum leiðari av øllum plantasjum í Føroyum, var staddur í varðaplantasjuni, ið er beint niðanfyrri. Hann fór niðan at hyggja, har fann hann eitt stórt stykki av eini týskari bumbu. Hetta stykki havi eg í varðveitslu.

Aftaná hesar hendingar gjørdist tað nøkur-lunda friðarligt í Havn.

Gott samband við hermenninar

Alt gekk friðarlaga fyri seg millum hermenn og fólk ið í Havn. Teir komu javnan inn til fólk at vitja. Ein hermaður var vanur at koma inn til okkum, navn hansara var Harold. Eitt ári fingi vit fyra systkini hvør sínar rulluskoytur frá familjuni hjá honum í Onglandi.

Tað vóru fólk, ið bjóðaðu sær at taka hermenn heim at vitja. Tey, ið stóðu fyri hesum, hildu til við Sápúhúsið, har Tryggingarfelagið Lív er í dag. Har møttu hermenninir. Vit skuldu fylgja teimum hagar teir skuldu, og vit skuldu eisini fara eftir teimum aftur.

Í læru hjá Hartvig Hansen

Tann 8. mai 1945 endaði kríggið í Europa, og so við og við gjørdist lívið aftur vanligt.

Óssur fór í læru hjá Hartvig Hansen (1902-1963)

Nú var eg blivin vaksinn. Eg bleiv konfirmeraður í Havnar kirkju tann tann 16. apríl 1944 av Jákupi Joensen, prósti. Nú skuldi lívsleiðin leggjast. Tann 6. august 1945 fór eg í snikkaralæru hjá Hartvig Hansen.

Hartvig var sonur danan Anders Hansen, kendur sum vitameistari, og Jóhannu Skylv Hansen, ættað úr Nólsoy, sum er kend fyri sínar bókur »Gamla Gøtur« við siðsøgu.

Hartvig var føddur í Danmark. Hartvig tosaði bert danskt við okkum, og vit einans føroyskt við hann. Tá ið eg kom í læru, var hann ógiftur, seinri giftist hann við Sáru Hansen. Vit vóru trímenningar, hon var dóttir Jens Hansen, Jens hjá Gustu. Brúðleypid var hildið á Hotel Føroyum á Kongabrunni. Vit á verkstaðnum vóru bodnir við.

Eg gekk í tekniska skúla um kvøldarnar aftaná arbeiðstíð í einum húsum yviri á Krákusteini, ið nevnd vóru V.B.V. Skúlastjóri var Steingrím Winther. Tá ið hann fór frá, tók Johan Ziska við. V.B.V. húsið og fleiri onnur hús vóru niðurtikin, tá ið víðkað varð um kajókið.

Eg plagdi at fara beinleiðis frá skúlanum niðan í Sjótleikarhúsið at læra at dansa. Lærarin var Frk. Holst, sum var dansk. Mamma hevði meldað meg og Gunnvør til dansskeið. Mamma vildi so fegin, at vit skuldu læra at dansa. Vit lærdu nógvar ymiskar dansir. Eg var nakað smæðin so eg dansaði mest við Gunnvør.